

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 253/03-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. februára 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Klučku v konaní o sťažnosti J. B., bytom K., Z. B., bytom K., a M. B., bytom K., zastúpených advokátom JUDr. R. Ž., K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 80/94 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. B., Z. B. a M. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich veci v primeranej lehote upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 80/94 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 80/94 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. J. B. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie vo výške 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Z. B. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie vo výške 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. M. B. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie vo výške 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý nahradiť J. B., Z. B., M. B. trovy konania vo výške 8 800 Sk (slovom osemtisíc osemsto korún) na účet advokáta JUDr. R. Ž., K., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 24. novembra 2003 doručené podanie J. B., bytom K., Z. B., bytom K., a M. B., bytom K. (ďalej len „sťažovatelia“), označené ako „Sťažnosť pre porušenie ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“.

Keďže sťažnosť v predloženej podobe nespĺňala náležitosti predpísané zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ústavný súd vyzval 1. decembra 2003 sťažovateľmi označeného advokáta, aby sa vyjadril k zastúpeniu sťažovateľov v označenej veci, ako aj k ďalším náležitostiam sťažnosti. V odpovedi na výzvu doručenu ústavnému súdu 8. decembra 2003 oznámil JUDr. R. Ž., advokát so sídlom v K., že potvrdzuje prijatie právneho zastupovania v konaní pred ústavným súdom vo veci sťažnosti sťažovateľov, ktorí namietajú zbytočné prietahy v konaní Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) o žalobe proti sťažovateľom o vydanie a vypratanie nehnuteľnosti, ktoré je na tomto súde vedené pod sp. zn. 12 C 80/94, a ďalej uviedol:

„... Po prerokovaní veci s mojimi klientmi títo uviedli, že zbytočné prietahy v konaní 12 C 80/94 vedenom na Okresnom súde Košice 2 vidia v rámci vedenia celého konania. Menovaní mi udali, že súdny proces v danej cause trvá už vyše 9 rokov a vec nie je dodnes právoplatne ukončená. Sme toho názoru, že tento fakt nepotrebuje ďalšie komentáre.

Samotné prietahy súdneho konania klienti špecifikovali nasledovne:

- v rokoch 1994 - 1999 súd vytyčoval v priemere jedno pojednávanie ročne. Toto vedenie pojednávania považujeme za nanajvýš nekonštruktívne a to z dôvodu, že dlhé časové odstupy medzi jednotlivými jednaniami viedli k narušeniu kontinuity dokazovania, čím sa jednotlivé fakty a skutočnosti prípadu dostávali do roviny nepreskúmateľnosti a vytrhnutia z kontextu. Navyiac medzičasom zomrela matka mojich klientov, čo ešte viac sťažuje procesné postavenie dotýčajúcich, nakoľko ich matka najlepšie poznala všetky okolnosti prípadu, ktoré poznatky už po jej smrti nebudú môcť v konaní využiť, čo len umocňuje ich stav právnej neistoty.

- Od zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Košiciach v roku 1999 súd nariadil iba jedno pojednávanie a to v roku 2000 a od uvedenej doby súd až dodnes nekoná. Vec nie je riešená už vyše troch rokov vôbec!!!

Toto považujeme za ďalší prejav zbytočných prietahov vo veci samej. Tento postup súd dodnes vôbec nezdôvodnil a nebolo nám dodnes ani odpovedané na našu sťažnosť doručení predsedovi Okresného súdu Košice 2“ (pozn. podaná 19. novembra 2003).

Svoju sťažnosť doplnili podaním doručeným ústavnému súdu 8. decembra 2003, v ktorom navrhujú, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Ústavné právo sťažovateľov na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ako aj základné právo na spravodlivé prejednanie veci v primeranej lehote v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní 12 C 80/94 vedenom na Okresnom súde Košice 2 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice 2 v konaní 12 C 80/94 zakazuje činiť prietahy. Okresnému súdu Košice 2 v konaní 12 C 80/94 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

3. Sťažovateľom priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume Sk 150.000.– slovom jednostopäťdesiat tisíc korún slovenských, ktoré je porušiteľ práva povinný zaplatiť sťažovateľom do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu z dôvodov, ktoré sme špecifikovali v pôvodnom texte sťažnosti.

Na ostatných bodoch sťažnosti trváme v celom rozsahu.“

Zároveň navrhli (v podaní z 24. novembra 2003):

„V prípade úspechu požadujeme aj náhradu trov právnej pomoci, ktoré nech sú uhradené nášmu právnenému zástupcovi do lehoty 15 dní od právoplatnosti Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky a ktoré náš právny zástupca vyčíslil osobitným podaním.

Na ústnom pojednávaní veci netrváme.

Nárok na priznanie primeranej finančnej satisfakcie dôvodíme dlhoročnou právnou neistotou sťažovateľov, porušovaním ich vlastníckeho práva z dôvodu reálnej nemožnosti užívania ich vlastníctva, znížením kvality života z dôvodov trvalej frustrácie, vypätia a s tým súvisiacimi rodinnými nezhodami sťažovateľov, ako aj súdnymi výlohami.“

Ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie uznesením č. k. II. ÚS 253/03-14 zo 17. decembra 2003.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľov a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na ústnom pojednávaní,

a predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti a jej prijatiu na ďalšie konanie.

Právny zástupca sťažovateľov a predseda okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrávajú na ústnom pojednávaní.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti okrem iného uviedol:

„...Je pravdou, že žaloba o vydanie a vypratanie nehnuteľnosti bola podaná proti sťažovateľom dňa 31. 1. 1994. Po vykonaní dokazovania bolo vo veci rozhodnuté rozsudkom tunajšieho súdu zo dňa 13. 5. 1997. V dôsledku účastníkmi podaných odvolaní sa spis v období od 6. 7. 1998 do 11. 11. 1999 nachádzal na Krajskom súde v Košiciach, odkiaľ bol vrátený s rozhodnutím, ktorým bol rozsudok nášho súdu zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie.

Dňa 8. 7. 1999 zomrel žalobca a dedičské konanie po ňom bolo právoplatne ukončené až dňa 19. 5. 2001.

Po oboznámení sa s priebehom konania v danej veci je nutné pripustiť, že v konaní k určitým prieťahom skutočne došlo. Túto skutočnosť som uviedol aj v odpovedi na sťažnosť žalovaných zo dňa 24. 11. 2003.

Uvedenú situáciu spôsobili objektívne okolnosti, a to zmena zákonného sudcu v danej veci po odchode JUDr. R. L. z funkcie sudcu tunajšieho súdu, enormná zaťaženosť oboch vo veci konajúcich sudcov, ako i skutočnosť, že žalobca v priebehu konania zomrel a dedičské konanie po ňom bolo ukončené až po dvoch rokoch.

Na obranu súdu je potrebné uviesť i to, že vo veci meritórne rozhodol už dňa 13. 5. 1997.“

Právny zástupca sťažovateľov oznámil ústavnému súdu listom z 21. januára 2004, že si uplatňuje náhradu trov konania v prípade úspechu vo veci *„za dva úkony právnej pomoci a to prevzatie veci a podanie súdu. Cena za úkon právnej pomoci predstavuje čiastku Sk 3.900.- + 100.- Sk režijný paušál“*.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého *„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“*, a porušenia práva upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), podľa ktorého *„Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“*.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou *„odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“* (II. ÚS 61/98), pričom *„tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným ... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“* (II. ÚS 26/95). *„K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“* (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom vo veci sp. zn. 12 C 80/94 ústavný súd zistil nasledovné skutočnosti a dospel k nasledovným záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd ako z obsahu sťažnosti, tak aj z vyžiadaného spisu zistil, že predmetom konania pred okresným súdom vo veci sp. zn. 12 C 80/94 je žaloba o vydanie a vypratanie nehnuteľnosti. Žaloby na ochranu vlastníckeho práva tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatoval, že vec nemožno posúdiť ako právne a skutkovo zložitú.

2. Druhým kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, bol postup s'ťažovateľov ako účastníkov konania (odporcovia v 2. - 4. rade). Vychádzajúc z vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 80/94 ústavný súd zistil, že správanie s'ťažovateľov bolo v doterajšom priebehu konania aktívne a súčinnostné (zúčastnili sa na všetkých nariadených pojednávaniach) a zásadne neprispelo k celkovej dĺžke pôvodného konania pred okresným súdom. Po rozhodnutí o odvolaní bolo ich správanie vo vzťahu k výzvam okresného súdu rovnako súčinnostné.

3. Tretím kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, bol postup okresného súdu.

Žaloba proti s'ťažovateľom (odporcovia v 2. - 4. rade) bola Obvodnému súdu Košice II (v súčasnosti okresný súd) doručená 19. januára 1994. Obvodný súd Košice II po vykonaní prípravných úkonov nariadil prvé meritórne pojednávanie vo veci na 22. november 1996. Podaním z 10. decembra 1996 žalobca (navrhovateľ) doplnil listinné dôkazy. Po vykonaní dokazovania okresný súd nariadil pojednávanie na 13. máj 1997, na ktorom rozsudkom vo veci samej rozhodol o tom, že s'ťažovatelia sú povinní navrhovateľovi vydať pozemok, a to záhradu s výmerou 1773 m², do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Proti tomuto rozsudku sa s'ťažovatelia odvolali (odvolania doručené okresnému súdu 14., 21. a 26. augusta 1997).

Okresný súd postúpil odvolací spis Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) 3. júla 1998 (doručený krajskému súdu 6. júla 1998). V odvolacom konaní krajský súd 30. septembra 1999 rozhodol tak, že rozsudok prvostupňového súdu zrušil a vec mu 11. novembra 1999 vrátil na ďalšie konanie. Po vrátení veci okresný súd nariadil pojednávanie na 18. apríl 2000, ktoré bolo odročené za účelom doplnenia dokazovania (medzičasom 8. júla 1999 zomrel pôvodný navrhovateľ a dedičské konanie v tejto súvislosti skončilo 19. mája 2001). Aj so zreteľom na to sa ďalšie pojednávanie konalo 14. júna 2001.

Toto pojednávanie sa konalo v neprítomnosti právnych nástupcov navrhovateľa (ďalej len „navrhovatelia“) a bolo po prednesení stanovísk sťažovateľov odročené na neurčito, pričom okresný súd uložil sťažovateľom (odporcom v 2. - 4. rade) predložiť vzájomný návrh proti navrhovateľom. Protinávrh sťažovateľov bol okresnému súdu doručený 26. júna 2001. Okresný súd doručil protinávrh navrhovateľom 6. júla 2001.

Predseda okresného súdu 8. januára 2002 (Spr. 2/02) v zmysle § 2 ods. 2 Spravovacieho poriadku presunul vec do súdneho oddelenia Mgr. A. M. Okresný súd vyzval 30. októbra 2003 navrhovateľov, aby sa vyjadrili k otázke, či vzhľadom na protinávrh odporcov trvajú dôvody súdneho konania. Predseda okresného súdu vo svojom stanovisku k sťažnosti sťažovateľov z 24. novembra 2003 ako aj v stanovisku k sťažnosti sťažovateľov ústavnému súdu pripustil existenciu prierahov v tomto konaní.

Ústavný súd konštatoval, že okresný súd vo veci koná od januára 1994, pričom vec nie je doteraz právoplatne rozhodnutá. Rozsudok okresného súdu vo veci samej z 13. mája 1997 krajský súd ako nesprávny zrušil 30. septembra 1999 a vrátil mu vec na ďalšie konanie s tým, že „úlohou súdu prvého stupňa bude opätovne podrobne vypočúť účastníkov konania, ujasniť predmet sporu z hľadiska žalovaných a posúdiť žalobu žalobcov aj z pohľadu ust. § 3 Občianskeho zákonníka“.

Ústavný súd vyhodnotil vyššie uvedený postup okresného súdu (pôvodne Obvodného súdu Košice II) v prvej etape konania ako relatívne plynulý (s ojedinelým prierahom v období roku 1995). Dospel tiež k záveru, že v konaní okresného súdu došlo po vrátení veci k zbytočným prierahom v konaní predovšetkým v období od 6. júla 2001 do 30. októbra 2003, t. j. v dĺžke viac ako 27 mesiacov, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na základe uvedených skutočností ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 12 C 80/94 konal bez zbytočných prietahov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovatelia požadovali primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnili „*dlhoročnou právnou neistotou sťažovateľov, porušovaním ich vlastníckeho práva z dôvodu reálnej nemožnosti užívania ich vlastníctva, znížením kvality života z dôvodov trvalej frustrácie, vypätia a s tým súvisiacimi rodinnými nezhodami sťažovateľov, ako aj súdnymi výlohami*“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne

okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je síce zmiernenie majetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označených súdnych konaniach konal bez zbytočných priet'ahov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho (a aj vzhľadom na celkovú dobu nečinnosti) považoval preto za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá s'ťažovateľom v dôsledku toho vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadost'učinenia. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu v konaní vo veci sp. zn. 12 C 80/94, berúc do úvahy, že s'ťažovatelia sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinili a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície s'ťažovateľov sprevádzanej pocitom neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 25 000 Sk každému zo s'ťažovateľov za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľov (oznámené ústavnému súdu v podaní z 21. januára 2004), ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. R. Ž., ktoré vyčíslil sumou 8 800 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16, § 22 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok roku 2002, ktorá bola 12 811 Sk (pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2003). Náhrada bola priznaná za dva úkony po 4 270 Sk a po 130 Sk režijný paušál.

Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2004